

Sygn. akt II USK 17/22

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania S. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Poznaniu
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 25 stycznia 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 985/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu) na rzecz r.pr. M. J. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 maja 2021 r., sygn. akt III AUa 985/19 Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację odwołującego się S. N. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 14 czerwca 2019 r., sygn. akt VIII U 100/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Poznaniu z 29 listopada 2018 r.

Decyzją z 29 listopada 2018 r., znak 1/054167450, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Poznaniu, na podstawie ustawy z 17 grudnia 1998 r. o

emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270), po rozpoznaniu wniosku złożonego w dniu 17 września 2018 r., odmówił S. N. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, mając na uwadze orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z 26 listopada 2018 r., którym nie stwierdzono u w/w niezdolności do pracy.

S. N. odwołał się od powyższej decyzji.

Wyrokiem z 14 czerwca 2019 r., sygn. akt VIII U 100/19, Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając Sądowi Okręgowemu brak prawidłowego i wszechstronnego przeanalizowania zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz bezpodstawne uznanie wydanej w sprawie opinii biegłego za prawidłową.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że Sąd pierwszej instancji wydając zaskarżony wyrok, wbrew zarzutom apelacji, wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy, przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe oraz dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w granicach zasad logiki i doświadczenia życiowego, zgodnie ze swobodną oceną dowodów w myśl art. 233 § 1 k.p.c., a następnie dokonał prawidłowej subsumcji i wydał trafny, odpowiadający prawu wyrok. Sąd Okręgowy wskazał w pisemnych motywach wyroku, jaki stan faktyczny oraz prawny stał się podstawą jego rozstrzygnięcia oraz podał, na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Sąd pierwszej instancji nie wykroczył zatem poza ramy swobodnej oceny dowodów, a dokonana przez niego ocena nie pozostaje w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy oraz podzielił w całości rozważania prawne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd Apelacyjny ocenił, że zarzuty podniesione przez odwołującego się w apelacji uznać należało za bezpodstawne, a tym samym nie zasługujące na uwzględnienie.

Apelacja odwołującego się stanowiła bowiem wyłącznie polemikę z ustaleniami Sądu pierwszej instancji oraz w głównej mierze sprowadzała się do przedstawienia własnej, subiektywnej oceny zdrowia odwołującego się.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy, którą w niniejszym procesie było ustalenie, czy stan zdrowia ubezpieczonego, stopień nasilenia jego schorzeń (których istnienia nikt nie kwestionuje) jest na datę wniosku i spornej decyzji tak zaawansowany, że czyni go już osobą co najmniej częściowo długotrwale niezdolną do pracy. Tylko bowiem pod takim warunkiem, w świetle powołanych przez Sąd przepisów, może być przyznane prawo do renty.

Według Sądu odwoławczego, słusznie przy tym przyjął Sąd Okręgowy, że ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.) i taki dowód w sprawie przeprowadził i na nim się oparł. Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłych sądowych - neurologa i ortopedy, stosownie do schorzeń wnioskodawcy, a powołani w sprawie biegli orzekali w zakresie swoich specjalizacji. Obaj przy tym biegli, zgodnie, uznali odwołującego się za zdolnego do pracy (nie stwierdzili, że odwołujący jest chociażby częściowo niezdolny do pracy).

Sąd drugiej instancji podniósł przy tym, że w toku postępowania pierwszoinstancyjnego żadna ze stron, w szczególności wnioskodawca, nie kwestionował opinii. Nie zgłoszono do niej żadnych merytorycznych zastrzeżeń. Dopiero w apelacji odwołujący się zakwestionował prawidłowość opinii biegłych, ale nadal nie podniósł żadnych merytorycznych uwag.

U odwołującego się biegli rozpoznali natomiast wygojone po leczeniu zachowawczym złamanie kostek goleni prawej z następowym miernym ograniczeniem ruchów stawu skokowego prawego, zespół bolesnego barku lewego oraz zespół bólowy kręgosłupa bez istotnego funkcjonalnie ograniczenia ruchomości, bez objawów korzeniowych. Biegli ortopeda i neurolog stwierdzili mierne ograniczenie ruchów barku lewego, ograniczenie ruchów stawu skokowego prawego, paluchy koślawe oraz zespół bólowy kręgosłupa bez istotnego funkcjonalnie ograniczenia ruchomości przy zachowanej poprawnej gibkości, przy ujemnych objawach korzeniowych, chód sprawny z dyskretnym utykaniem na prawą kończynę dolną. I jakkolwiek w RM kręgosłupa widoczne są zmiany

dyskopatyczno-zwyrodnieniowe w postaci: zwężenia przestrzeni międzykręgowych, osteofitów i wypuklin krążków międzykręgowych z uciskiem struktur nerwowych, to jednak nie skutkują one w badaniu przedmiotowym. W EMG stwierdza się neurogenne uszkodzenie mięśni lewej kończyny górnej z czynnością odnerwienną. Biegli nie stwierdzili natomiast istotnych funkcjonalnie zaników mięśniowych, przykurczów stawowych i zniekształceń kończyn.

W ocenie biegłych, obecny stan narządu ruchu odwołującego się nie narusza w sposób istotny sprawności motorycznej organizmu. Odwołujący się wymaga okresowej kontroli lekarskiej, systematycznego usprawniania, leczenia fizykoterapeutycznego i farmakologicznego zaostrzeń zespołu bólowego kręgosłupa i stawów kończyn, unikania przeciążeń, kształtowania zachowań prozdrowotnych, ale nie jest częściowo, ani całkowicie niezdolny do pracy.

Ponadto, biegli zaobserwowali poprawę stanu zdrowia odwołującego się, co wyraża się poprawą zakresu ruchów barku lewego. Dostrzegli też chód sprawny. Stwierdzili, że wskazane jest orzekanie stopnia niepełnosprawności. W łącznej opinii biegli neurologii i ortopeda zgodnie orzekli, że odwołujący się jest zdolny do pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego opinia ta była wiarygodna, a oparte na tym dowodzie rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest w zasadzie tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Przez odwołanie się do tych kryteriów, Sąd odwoławczy uznał wnioski opinii biegłych za przekonujące.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że okoliczność, iż zgodnie z art. 286 k.p.c. sąd może zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych, wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, potrzeba taka może bowiem wynikać z okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego. Odwołujący się nie podniósł żadnej argumentacji, wskazującej na wadliwość opinii biegłych. Zaznaczenia wymaga, że Sąd nie jest obowiązany dążyć do sytuacji, aby opinią biegłego zostały przekonane obydwie strony, co zresztą najczęściej jest prawie niemożliwe, gdyż opinia korzystna dla jednej strony, nie przekonuje strony

przeciwnej. Wystarczy zatem, że opinia jest przekonująca dla Sądu, który wiążąco też ocenia, czy biegły wyjaśnił wątpliwości zgłoszone przez stronę.

Odnosząc się do argumentacji apelacji Sąd Apelacyjny uznał, że w żadnej mierze nie podważyła ona prawidłowości rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny zauważył, że biegli wydając opinię mieli wgląd do dokumentacji medycznej i przebadali odwołującego się. Podkreślić przy tym należy, że przedmiotem badania przez biegłych sądowych neurologa i ortopedy był stan zdolności wnioskodawcy do pracy na dzień wydania spornej decyzji. Natomiast późniejsze dolegliwości pozostają poza zakresem badania Sądu (nie są objęte granicami decyzji).

Sąd Apelacyjny po zapoznaniu się z opinią biegłych, uznał sprawę za dostatecznie wyjaśnioną bez konieczności powoływania dodatkowych dowodów. Skoro Sąd uzyskał od biegłego wiadomości specjalne niezbędne do merytorycznego i prawidłowego orzekania, to nie zachodziła potrzeba żądania ponowienia lub uzupełnienia tego dowodu. Sąd drugiej instancji uznał również, iż w konsekwencji dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych, Sąd pierwszej instancji nie uchybił również przepisom prawa materialnego, tj. art. 12 ustawy z 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Istnienie dysfunkcji organizmu, konieczność leczenia oraz odbywania rehabilitacji, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie jest tożsama z istnieniem niezdolności do pracy. Powołany w sprawie zespół biegłych zgodnie stwierdził, że odwołujący się nie jest częściowo ani całkowicie niezdolny do pracy. Schorzenia, które przywołał odwołujący się i które miały stanowić podstawę orzeczenia o jego niezdolności do pracy, w opiniach wyrażonych przez biegłych sądowych lekarzy nie uprawniają do orzeczenia niezdolności do pracy. Tym samym S. N. nie wykazał w postępowaniu przed sądem, że na dzień wydania zaskarżonej decyzji „był osobą częściowo bądź całkowicie niezdolną do pracy.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że wydana w sprawie opinia biegłych stwierdza, m.in., że skarżący nie jest częściowo, ani całkowicie niezdolny do pracy. Jednocześnie opinia ta stwierdza, że „Wskazane byłoby orzekanie stopnia niepełnosprawności.”

Stosownie do definicji niezdolności do pracy zawartej w art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. W dalszej części przepisu ustawodawca definiuje całkowitą i częściową niezdolność do pracy.

Z kolei stosownie do art. 2 pkt 10 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: Ilekroć w ustawie jest mowa o niepełnosprawności - oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Zakresy znaczeniowe obu tych pojęć są odmienne co jest oczywiste, jednakże w pewien sposób zachodzą na siebie. Otóż osobą niepełnosprawną jest osoba, której trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, przejawia się w szczególności w niezdolności do pracy.

Z jednej strony lekarze biegli stwierdzają, że skarżący nie jest niezdolny do pracy ani całkowicie ani częściowo, z drugiej zaś, że zalecane byłoby orzekanie o niepełnosprawności, która przejawia się w szczególności w niezdolności do pracy. W ocenie skarżącego pojawia się tutaj sprzeczność bądź rozbieżność, która nie została w toku procesu wyjaśniona. W jakim to bowiem zakresie skarżący miałby być niepełnosprawny przy jednoczesnej całkowitej zdolności do pracy. Sprzeczność ta nie została wyjaśniona za pomocą istniejących narzędzi proceduralnych.

Skarżący w toku całego procesu, poza wyznaczeniem pełnomocnika do wniesienia skargi, działał samodzielnie, bez fachowej pomocy. Nie można od niego wymagać znajomości zakresu „podobnych” w potocznym mniemaniu pojęć prawnych.

Pojawiło się zatem zagadnienie, które skarżący wskazuje jako istotne, a mianowicie, czy działając na podstawie art. 286 k.p.c., Sąd dostrzegając nieścisłość, rozbieżność, w treści opinii, powinien, pomimo braku zarzutu strony i wniosku w tym przedmiocie, zażądać ustnego lub pisemnego uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem

konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał, aby występowało rzeczywiście istotne zagadnienie prawne. Podniesiona we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestia wystąpienia o uzupełnienie lub wyjaśnienie opinii nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem Sąd drugiej instancji ocenił, że opinia biegłych była w niniejszej sprawie jasna, wyczerpująca i nie wymagała uzupełnienia, fakt, że strona skarżąca nie jest zadowolona z treści opinii biegłych nie oznacza, że sąd powinien występować o opinię uzupełniającą.

Wskazać również należy, że w niniejszej sprawie opinie biegłych nie były sprzeczne lub rozbieżne. Pełnomocnik skarżącego sam zauważył, że czym innym

jest niezdolność do pracy, a czym innym niepełnosprawność, fakt, że o niepełnosprawność może w szczególności przejawiać się w niezdolności do pracy nie oznacza, że zawsze musi przejawiać się, czy też łączyć się z niezdolnością do pracy.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ustalono na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).